

Natur- og Miljøkontoret

**Kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i
Nordjyllands Amt**

HIRTSHALS KOMMUNE

November 1999

Natur- og Miljøkontoret

Kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i Nordjyllands Amt

HIRTSHALS KOMMUNE

November 1999

Udgave	Betegnelse/Revision	Dato	Udført	Kontrol	Godkendt

Rådgivende ingeniører
og planlæggere A/S
Tilsluttet F.R.I

NIRAS
Digtervejen 11
DK-9200 Aalborg SV

Telefon 9634 7400
Telefax 9634 7474
E-mail niras@niras.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE	SIDE
1. INDLEDNING	1
2. LOKALISERING AF TJÆREPLADSER	3
2.1 Flyfotos (lodfotos).....	3
2.2 Interview med lokalkendte personer	4
2.3 Tingbøger/Byggesager	5
3. KORTLÆGNING AF TJÆREPLADSER.....	6
3.1 Præsentation af kortlægningen	6
3.2 Kriterier for kortlægning	7
3.3 Afgrænsning af pladserne.....	7
4. USIKKERHEDER VED KORTLÆGNINGEN	9
4.1 Usikkerheder forbundet med afgrænsning	9
4.2 Identificering af pladser udfra garn på lodfotos.	9
5. KORTLAGTE TJÆREPLADSER I HIRTSHALS KOMMUNE	11

FIGURER:

- 5.1 Kortlagte tjærepladser i Hirtshals Kommune

TABELLER:

- 5.1 Sammenfatning af resultaterne af kortlægningen i Hirtshals Kommune

BILAG:

- 819-0734 Nedlagt tjæreplads, (Vodbinderi), Jørgen Fibigersgade
819-0735 Nedlagt tjæreplads, (Vodbinderi), Havnegade 22
819-0736 Nedlagt tjæreplads, (Vodbinderi), Havnegade 1
819-0737 Nedlagt tjæreplads, (Vodbinderi), Vestkajen
819-0738 Nedlagt tjæreplads, Tornby Strand

1. INDLEDNING

NIRAS Rådgivende ingeniører og planlæggere A/S har for Nordjyllands Amt gennemført en kortlægning af tjærepladser for fiskegarn i Nordjyllands Amt.

Den hidtidige kortlægning af industrigrunde, lossepladser mv., som Nordjyllands Amt har foretaget, har kun omfattet et meget lille antal tjærepladser. Nordjyllands Amt er nu blevet opmærksom på, at der i forbindelse med fiskeri, herunder specielt bundgarnsfiskeri, har været et stort antal pladser, hvorpå der har været tjæret fiskegarn, og som kan give problemer i forhold til nuværende/fremtidig arealanvendelse.

Tjæring af fiskegarn/tov med stenkulstjære er begyndt omkring 1900-1920 og ophørt de fleste steder i 1960'erne, hvor fiskerne gik over til at anvende garn/tov af nylon. Tjæringen blev foretaget med det formål at opnå en imprægnering af garn/tov lavet af naturmaterialer.

Efter tjæringen blev fiskegarnene som regel tørret ved at sprede dem ud på omkringliggende frie arealer (ofte græsmarker). Disse tørrepladser kunne dække relativt store arealer. Flere steder blev garnene ved tørringen hængt op på en række pæle (stejler), og heraf stammer navnet "stejlepladser", som ofte benyttes om tjærepladserne. Nytjærede tov blev for det meste hængt til tørre på høje træbukke og krævede dermed ikke nær så store tørrearealer som garnene.

Det var nødvendigt at tjære fiskegarnene mindst en gang om året. Tidspunktet for tjæringen afhang af garntypen. De fleste bundgarn blev tjæret om foråret. Ruser blev hovedsageligt tjæret i juni-juli. Tovene var det derimod kun nødvendigt at tjære en gang for alle, nemlig når de var helt nye. Dette foregik hovedsageligt på vodbinderierne, og de er derfor også medtaget i kortlægningen.

Kortlægningen omfatter både lokalisering af pladsen, hvor selve tjæringen har fundet sted, samt af de områder, hvor fiskegarnene eller tovene efterfølgende har ligget eller hængt til tørre. De to områder vil i det følgende blive betragtet som en samlet plads.

I denne rapport gives først en generel beskrivelse af, hvorledes kortlægningen af tjærepladserne i Nordjyllands Amt er gennemført, og hvorledes oplysningerne for de kortlagte pladser er sammenfattet.

Herefter følger en beskrivelse af resultaterne i Hirtshals Kommune, med en opgørelse for de kortlagte pladser. Denne opgørelse omfatter en status over, hvor stort areal den enkelte plads dækker, hvor mange matrikler den berører samt den

nuværende anvendelse af disse matrikler. Udover selve opgørelsen beskrives, hvorledes kortlægningen er forløbet i kommunen, og om den på nogle punkter evt. afviger fra den generelle kortlægning. Ligeledes anføres det, hvis der er nogle specielle forhold i forbindelse med tjærepladserne, der gør sig gældende for kommunen.

I bilaget findes sammenfatningsskemaer samt tilhørende kort med afgrænsning for hver af de kortlagte pladser i kommunen.

Baggrundsmaterialet for kortlægningen er ikke medtaget i denne rapport.

2. LOKALISERING AF TJÆREPLADSER

Lokaliseringen af tjærepladserne er sket ved hjælp af følgende kilder:

- Flyfotos (lodfotos)
- Flyfotos (skråfotos)
- Interview med lokalkendte personer
- Lokalhistorisk arkiv/lokalhistorisk materiale
- Kommunerne
- Tingbøger/Byggesager

Der er følgende kommentarer til de anvendte kilder:

2.1 Flyfotos (lodfotos).

Til kortlægningen er der benyttet flyfotos (lodfotos) fra Kort- og Matrikelstyrelsen. Der er brugt en samlet serie fra 1954, som dækker hele amtet (1:10.000) samt billeder fra flere serier fra starten af 1960'erne (1:10.000 eller 1:4.500). Der er nemlig i denne periode ikke lavet en samlet overflyvning, som dækker hele amtet.

Der er i enkelte kommuner benyttet lodfotos fra 1945 i målestok 1:40.000. Denne målestok er så lille, at det som regel er umuligt at identificere pladserne herpå. Det er forsøgt at forstørre disse billeder til 1:10.000. Disse forstørrelser bliver ikke særligt skarpe. Lodfotos fra 1945 er derfor kun brugt i enkelte tilfælde hovedsagelig til afgrænsning af pladserne.

De benyttede lodfotos har i mange tilfælde været yderst velegnede til at vurdere den naturlige afgrænsning, som tidligere har været for pladsen. Det, der kan opfattes som en naturlig afgrænsning, kan eksempelvis være et tydeligt skel mellem tjærepladsen og en mark beliggende ved siden af. Tjærepladserne var som oftest beliggende på brakjord, der ikke var egnet til dyrkning. Afgrænsningen kan også være bevoksning, veje og bebyggelse.

For nærmere at kunne afgøre, hvilke matrikler den naturlige afgrænsning omfatter, er der til hver lokalitet lavet en kopi af et matrikelkort (i samme målestok som lodfotos) på plastfolie. Denne kopi lægges ovenpå lodfotoet, hvorved afgrænsningen kan overføres til matrikelkortet.

På de benyttede lodfotos har det i flere tilfælde været muligt at identificere fiskegarn, som er udbredt på jorden eller ophængt til tørre. Der kan ligeledes i

nogle tilfælde observeres mørke afmærkninger på jorden, hvor der sandsynligvis tidligere har været udbredt garn til tørre. For de fleste pladser vil det dog ofte gælde, at der har været tørret nytjærede garn på et større areal, end det der fremgår direkte af flyfotos. Derfor er der også i disse tilfælde foretaget en vurdering af den naturlige afgrænsning for den enkelte plads.

Flyfotos (skråfotos).

Der er også i mindre omfang anvendt skråfotos til lokalisering af tjærepladser. Billederne, som er bestilt på Det Kongelige Bibliotek i København, er hovedsagelig fra midten af 1950'erne. Skråfotos er især anvendt til at identificere og lokalisere små pladser, der har ligget i bebygget område ved havnene, og som er vanskelige at identificere på lodfotos, eksempelvis vodbindere. Skråfotos er velegnede til dette formål, idet de er taget i forholdsvis lav højde, og derfor er det muligt at se mange detaljer meget tydeligt på disse billeder.

Hos Flyvevåbenets Historiske Samling i Karup findes desuden også en samling af ældre flyfotos. Der findes dog kun to skråfotos taget over Nordjylland før 1950.

2.2 **Interview med lokalkendte personer**

Til bekræftelse og afgrænsning af de lokaliserede tjærepladser er der foretaget interviews med lokalkendte personer, som f.eks. kan være forhenværende fiskere, tidligere naboer til pladserne eller repræsentanter fra lokalhistoriske arkiver/samlinger i området. I de fleste tilfælde er interviewene foretaget ved et besøg hos de pågældende personer.

Ved disse interviews er lodfotos ofte brugt til at lokalisere pladsen. Dette har i mange tilfælde vist sig at være mere effektivt end at lave en besigtigelse af området sammen med personen. Dette skyldes, at mange af områderne har ændret udseende i et sådant omfang, at det kan være meget svært for personen at genskabe et billede af, hvor pladserne var placeret.

I mange tilfælde er der også foretaget en rundring sammen med en eller flere af de lokalkendte personer, og flere pladser er derved blevet direkte udpeget på stedet. Hvis det har været muligt, er tjæregrydens placering også blevet udpeget.

Ved interviewene er der desuden spurgt, om personen har kendskab til andre pladser end de allerede stedfæstede. Der er på denne måde fremkommet oplysninger om pladser, som ikke allerede var stedfæstet på flyfotos. Der er ligeledes spurgt om eventuelt kendskab til støbning af blylodder i forbindelse med tjærepladserne, idet det eventuelt kan have givet anledning til forurening med bly. De interviewede personer er desuden blevet spurgt om de kendte andre personer,

som muligvis kunne have kendskab til eventuelle tjærepladser i området. En del af kilderne er faktisk fremkommet på denne måde.

Lokalhistoriske arkiver/lokalhistorisk materiale

Der er rettet henvendelse til lokalhistoriske arkiver i amtet for at få oplysninger evt. billeder og litteratur omkring tjærepladser i de enkelte områder. De lokalhistoriske arkiver har også i flere tilfælde været behjælpelige med at finde frem til yderligere lokalkendte personer, som har haft viden om tjærepladser samt fiskeri generelt.

Kommunerne

Samtlige kommuner er adspurgt om kendskab til evt. tjærepladser eller ældre personer, som kunne give oplysninger herom. I nogle kommuner eller evt. hos de kommunale forsyningsselskaber har det været muligt at få gamle tekniskekort eller matrikelkort.

2.3 **Tingbøger/Byggesager**

Der er, som et forsøg, foretaget en gennemgang af tingbøger og byggesager for matriklerne på en del af pladserne i Skagen By. Erfaringen med denne gennemgang er, at der ikke umiddelbart findes oplysninger angående tjærepladserne i tingbøgerne og byggesagerne. Det er derfor besluttet kun at foretage gennemgang af tingbøger og byggesager i enkelte tilfælde, hvor det antages at kunne give væsentlige nye oplysninger. Gennemgang af tingbøger/byggesagsarkiv er hovedsagelig anvendt til afgrænsning af pladserne.

3. KORTLÆGNING AF TJÆREPLADSER

3.1 Præsentation af kortlægningen

For hver enkelt lokalitet er der udarbejdet et sammenfatningsskema, som beskriver de oplysninger, der er indsamlet om den pågældende plads (interviews, flyfotos osv.). Alle lokaliteterne er tildelt et lokalitetsnummer, og de kortlagte lokaliteter er indtastet i Amtets kortlægningsdatabase ROKA.

Til bekræftelse og afgrænsning af de lokaliserede tjærepladser er der som nævnt i kapitel 2 foretaget interviews med lokalkendte personer. Hvert interview er noteret på et "interviewskema", hvorpå det også er noteret, hvis kilden har ønsket at være anonym. Samtlige skemaer til den enkelte plads er nummeret, og i sammenfatningsskemaet for den enkelte plads henvises der til de enkelte interviewskemaer med "interviewnummer".

Som beskrevet i kapitel 2 er der til hver plads lavet en kopi af et matrikelkort (i samme målestok som lodfotos) på plastfolie. Denne kopi lægges ovenpå lodfotoet, hvorved afgrænsningen kan overføres til matrikelkortet. Plastfolierne med matrikelkort er tapet på det tilhørende lodfoto. På plastfolien er afgrænsningen af pladsen samt synlige net påtegnet, det samme er nordpil og nummeret på det tilhørende lodfoto. Herudover er det angivet, hvordan plastfoliet skal genplaces på lodfotos, hvis det bliver taget af (n.v. = nederste venstre hjørne, ø.h. = øverste højre hjørne osv.). I sammenfatningsskemaet er der angivet numre på de lodfotos, som dækker området for pladsen.

Nederst på sammenfatningsskemaet er der lavet en sammenfatning af, hvilke kilder, som kan bekræfte tjærepladsen. Der er angivet hvilke matrikler, som er bekræftet af hvilke kilder. Det er ikke altid, at samtlige matrikler kan bekræftes af samtlige kilder. Det er især gældende for flyfotos. Kravet for, at en matrikel er bekræftet ved flyfotos, er, at det er muligt at se garn eller andet, som har tilknytning til tjæreaktiviteten på flyfotos.

Samtlige pladser i hver kommune er afmærket på et kort, som dækker hele kommunen, og der er yderligere lavet specifikke oversigtskort over delområder i kommunen. For hver lokalitet er der desuden indhentet et teknisk kort, et matrikelkort samt ejendomsoplysninger (C537). Tjærepladsens afgrænsning er indtegnet på en kopi af matrikel- og teknisk kort, og der er lavet en liste over de adresser, hver enkelt plads omfatter. I denne liste er der til hver adresse knyttet de respektive matrikelnumre og en beskrivelse af den nuværende anvendelse.

I bilaget til denne rapport er sammenfatningsskemaerne for de enkelte pladser samlet samt tilhørende kopi af matrikelkort med angivelse af tjærepladsens af-

grænsning. Baggrundsmateriale såsom oversigtskort, tekniskekort, interview-skemaer, fotos o.s.v. er ikke medtaget i rapporten.

3.2 **Kriterier for kortlægning**

En plads er blevet kortlagt, hvis der har været mindst to kilder til at bekræfte pladsen. Det kan evt. være to interviews eller lokalisering på flyfotos sammenholdt med et interview, som bekræfter, at der har været tjæret garn på pladsen. I enkelte tilfælde, hvor der kun er én kilde, er det alligevel vurderet, at der er belæg nok for at lokalisere pladsen. Det har sædvanligvis været, hvis kilden er en person som selv har tjæret på pladsen, hvis den nuværende ejer har kendskab til, at der har været tjæret på grunden, eller hvis pladsen er blevet udpeget ved besigtigelse på stedet sammen med personen. Der er bemærket på skemaet, hvis der kun er én kilde, som bekræfter pladsen.

I forbindelse med kortlægningen er der fremkommet en del oplysninger om pladser, som ikke kan bekræftes. Disse oplysninger er sammenfattet og findes i baggrundsmaterialet, men fremgår ikke af denne rapport.

Det skal desuden bemærkes, at pladserne kun er kortlagt som tjæreplads og der til relaterede aktiviteter såsom barkning og blystøberi. Det vil sige, at hvis der på den samme matrikel har foregået en anden potentielt forurenende aktivitet, er denne ikke kortlagt. I sammenfatningsskemaerne er det dog angivet, hvis en eller flere af matriklerne tidligere er kortlagt eller registreret. I disse tilfælde er de tidligere kortlægnings- eller registreringsnumre samt hovedbranche oplyst.

3.3 **Afgrænsning af pladserne**

Tjærepladserne er som hovedregel afgrænset på baggrund af interviews, identifikation på luftfotos af net eller andet, som har med tjæreaktiviteter at gøre, sammenholdt med pladsens "naturlige afgrænsning". Det er i samråd med Nordjyllands Amt vedtaget at bruge lodfotos fra 1954 til at vurdere, hvad der har været pladsens naturlige afgrænsning. Den "naturlige afgrænsning" er som regel en vej, et markskel, beplantning eller bebyggelse. I sammenfatningsskemaerne er der lavet en beskrivelse af den vurderede naturlige afgrænsning for den enkelte plads, ligesom det er angivet, hvad afgrænsningen er foretaget på baggrund af.

Afvielser fra ovenstående er til tider sket, hvis der er fremkommet oplysninger om en anden afgrænsning af pladsen ved interviews, eller hvis der er udpeget en anden afgrænsning ved besigtigelse af området sammen med en person, som har kendskab til den præcise lokalisering af pladsen. Ligeledes kan der være afvielser, hvis matrikelgrænserne var anderledes i pladsernes driftsperiode, eller hvis der foreligger oplysninger om, at en bygning først er opført efter driftsperi-

odens afslutning. Sådanne afvigelser er ligeledes angivet i sammenfatningskemaet.

I situationer, hvor den naturlige afgrænsning jf. lodfotos kun dækker en del af en matrikel, så er det den afgrænsning, der er blevet brugt og angivet på kortene. I de tilfælde, hvor en matrikel på denne måde opdeles, er hele matriklen medtaget i opgørelsen over hvilke matrikler, pladsen dækker.

Enkelte pladser dækker over flere usammenhængende områder. Det er i samråd med amtet valgt, at dele disse pladser op i et tilsvarende antal lokaliteter.

4. **USIKKERHEDER VED KORTLÆGNINGEN**

Der er en række usikkerheder forbundet med de metoder, som er brugt ved lokaliseringen og specielt afgrænsningen af tjærepladserne.

4.1 **Usikkerheder forbundet med afgrænsning**

Med hensyn til den naturlige afgrænsning, så bygger denne i de fleste tilfælde på lodfotos fra 1954. Hertil kan der være knyttet en vis usikkerhed. Det drejer sig især om den bebyggelse, der er beliggende på området. Der er i de fleste tilfælde ikke indhentet oplysninger om, hvornår denne bebyggelse er opført, og tjærepladsen kan således på et tidligere tidspunkt også have omfattet de områder, der er bebygget på lodfotos fra 1954. I de tilfælde hvor en sådan randbebyggelse forekommer, er afgrænsningen som hovedregel eksklusiv denne bebyggelse.

En anden usikkerhed i forbindelse med fastlæggelse af naturlige afgrænsninger på baggrund af lodfotos er knyttet til overførslen af pladsens afgrænsning fra lodfoto til matrikelkort, da det ikke i alle tilfælde er muligt at få tilpasset matrikelkortet nøjagtigt til hele lodfotoet. Det er som udgangspunkt forsøgt at få matrikelkortet til at passe bedst muligt i det område, hvor tjærepladsen ligger. I enkelte tilfælde er problemet løst ved at kopiere matrikelkortene lidt op eller ned, så de bedre kan tilpasses til de enkelt lodfotos.

På baggrund af de usikkerheder som forekommer i forbindelse med afgrænsning af tjærepladserne, skal man således være opmærksom på, at afgrænsningen ikke er fuldstændig endegyldig. Det er især de matrikler, som ligger i pladsernes periferi, der kan være usikkerhed om.

4.2 **Identificering af pladser udfra garn på lodfotos.**

Det skal desuden bemærkes, at det udfra lodfotos ikke med sikkerhed kan afgøres, om der er tale om nytjærede garn og dermed en tjæreplads. Nette/garnene blev også lagt til tørre indimellem de blev tjæret. Identificering ved hjælp af flyfotos er derfor i alle tilfælde sammenholdt med interviews med lokalkendte personer, som kan bekræfte, at der har været tjæret garn eller tørret nytjærede garn i det pågældende område.

For at det er muligt at identificere tjærepladser på lodfotos, er det nødvendigt, at fotoet er taget på det tidspunkt af året, hvor garnene og nettene er blevet tjæret og derefter lagt til tørre. De fleste lodfotos er taget omkring maj måned, hvilket er sammenfaldende med det tidspunkt hvor bundgarnene sædvanligvis blev tjæret. Man skal således være opmærksom på, at fotoet kan være taget på en dag, hvor der ikke har ligget net til tørre. Det er derfor ikke i alle tilfælde muligt at se

pladsen på lodfotos. Ruser blev derimod hovedsagelig tjæret i juni-juli, og som følge heraf har det ikke været muligt at observere ruser lagt til tørre på lodfotos.

5. KORTLAGTE TJÆREPLADSER I HIRTSHALS KOMMUNE

På figur 5.1 er samtlige kortlagte tjærepladser i Hirtshals Kommune indtegnet, og i tabel 5.1 er der opstillet en sammenfatning af kortlægningen. Der er udarbejdet en opgørelse over antal tjærepladser, tjærepladsernes samlede areal, samt en opgørelse over hvor mange matrikler, der i dag anvendes til hhv. bolig, industri/erhverv eller er ubebyggede.

Hvis en matrikel på ejendomsoplysningen C537 har mere end én adresse og der er forskellige anvendelser på adresserne, er hele matriklen i skemaet opført under den arealanvendelse, som er mest følsom. Hvis en del af matriklen anvendes til bolig og en anden del benyttes til industri/forretning eller er ubebygget, så er matriklen opgjort som værende bolig. Hvis en del af matriklen anvendes til industri/forretning og en anden del er ubebygget, så er matriklen opgjort som værende ubebygget.

For boliger er det desuden både opgjort, hvor mange matrikler det drejer sig om, samt hvor mange boliger der reelt er på disse matrikler. Dette skyldes, at der enkelte steder er boligblokke på pladserne, og derfor kan antallet af boliger blive højere end antallet af matrikler.

	Areal [m ²]	Bolig		Industri/ forretning	Ubebyg- get
		Antal matrikler	Antal boliger	Antal matrikler	Antal matrikler
1. 819-0734 Nedlagt tjæreplads (Vodbinderi), Jørgen Fibigersgade	5.400	2 ^{a)}	28	0	0
2. 819-0735 Nedlagt tjæreplads (Vodbinderi), Havnegade 22	600	0	0	1	0
3. 819-0736 Nedlagt tjæreplads (Vodbinderi), Havnegade 1	1.300	0	0	1	0
4. 819-0737 Nedlagt tjæreplads (Vodbinderi), Vestkajen	900	0	0	1	0
5. 819-0738 Nedlagt tjæreplads, Tornby Strand	250	0	0	1	0
SUM	8.450	2	28	4	0

^{a)}: Blandet bolig og erhverv.

Tabel 5.1. Sammenfatning af kortlægning af tjærepladser i Hirtshals Kommune.

Der er i alt kortlagt 5 tjærepladser i Hirtshals Kommune, og det samlede areal af disse pladser er ca. 8.500 m². Den nuværende arealanvendelse fordeler sig således, at 2 matrikler anvendes til boliger, i alt er det faktiske antal boliger ca. 28, 4

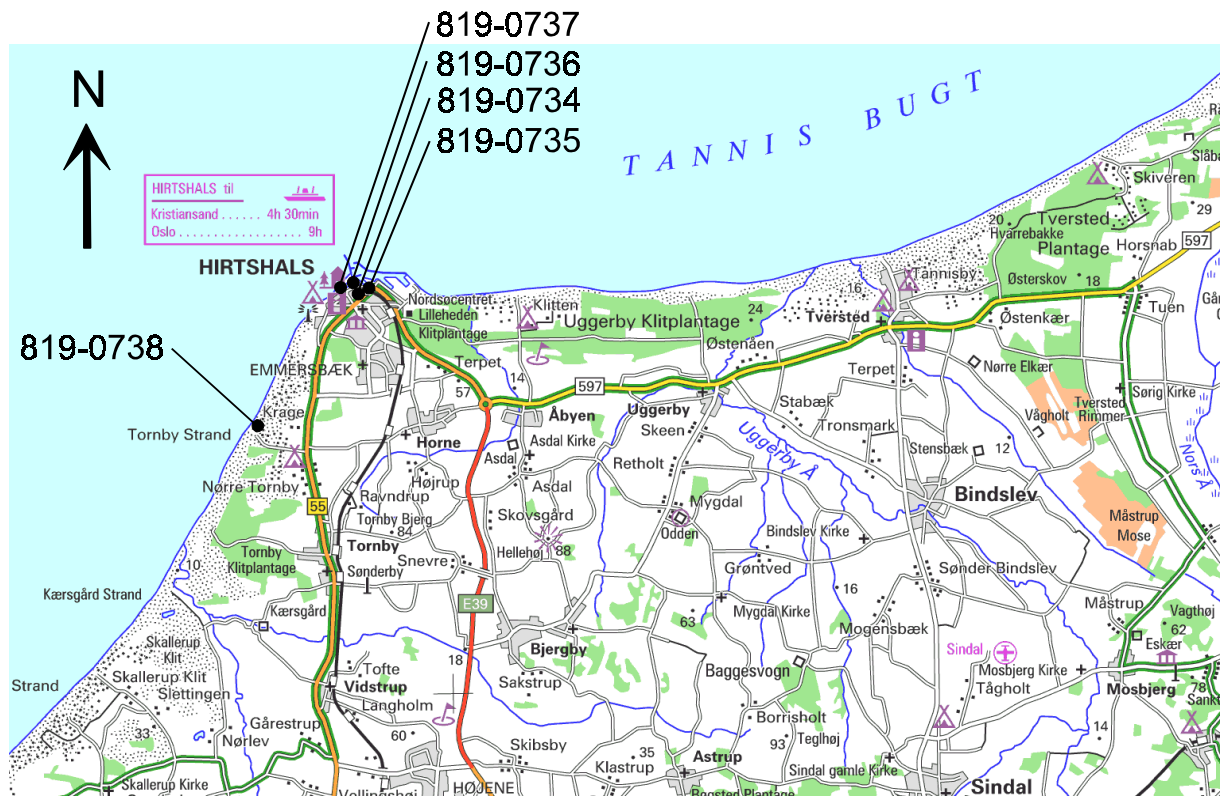
matrikler anvendes til industri/erhverv, og ingen af matriklerne er i dag ubebyggede.

I Hirtshals kommune er der hovedsageligt blevet fisket fra Hirtshals Havn, og derfor var tjæringen også koncentreret omkring Hirtshals By. Derudover har der været fisket i mindre omfang fra Tornby Strand, og muligvis fra Tversted Strand helt tilbage omkring århundredskiftet.

Der er hovedsageligt drevet vodefiskeri og hummerfiskeri i Hirtshals Kommune, og derfor er der kun blevet tjæret tov. Tjæringen er hovedsageligt foregået hos vodbindere i Hirtshals By samt på en enkelt lokalitet ved Tornby Strand. Ifølge de interviewede personer er der ikke blevet støbt blylodder til brug ved fiskeriet i forbindelse med vodbinderierne eller tjærepladsen.

Udover de kortlagte pladser er der ifølge de benyttede kilder blevet tjæret i mindre omfang i et område syd for Hirtshals By, hvor fiskerne til tider tjærede tov. Det foregik i et stort klitområde, hvor man stod der, hvor det var mest fordelagtigt i forhold til vejrliget. Det benyttede område er dog siden blevet udjævnet. Det har ikke været muligt, at få dette bekræftet eller området afgænsset, og det er derfor ikke kortlagt.

At tjæringen oftest er foregået hos vodbindere medfører, at tjærepladserne er meget små, svarende til matrikelstørrelsen for grunden, hvorpå vodbinderiet lå. Det har derfor ikke været muligt at bruge lodfotos til hverken lokalisering eller afgrænsning. Dette har medført, at tjærepladserne udelukkende er blevet lokaliseret ud fra interviews, samt i enkelte tilfælde bekræftet ved hjælp af materiale fra byggesagen.

Mål ca. 1:150.000

Juni 1999

Figur 5.1
Kortlagte tjærepladser
Hirtshals Kommune

Gislog 89 055 06 teg. K-HIRTSHALS.CDR

Lokalitetsnr.: 819-0734				
Lok. navn: Nedl. Tjæreplads (Vodbinderi), Jørgen Fibigersgade				
Adresse: Jørgen Fibigersgade 19, 21 A-B, 23-29, Skagerakvej 1, 9850 Hirtshals				
Matr. nr.: 124bch, 124bdi Horne By, Hirtshals				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Pladsen omhandler kun en del af matriklen 124bch Horne By, Hirtshals.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Erhverv og bolig, 3 etager.	Efter 1945	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads, vodbinderi	Ca. 1941	Ca. 1945
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1				
<i>Rundering 1999</i>				
Området er i dag bebygget med et 3 etagers kompleks, med liberalt erhverv i gadeplan og beboelse på 1.- og 2. sal. Bag bygningen er hele området asfalteret og bruges som parkeringsplads.				
Ad. 2				
<i>Flyfotos</i>				
1954 (S4011, Flj. 8, nr. 38), 1963 (318Z, nr. 660). Det er ikke muligt at se vodbinderiet på luftfotos.				
<i>Naturlig afgrænsning</i>				
Mod syd: Vej (nuværende) Jørgen Fibigersgade. Mod øst: vej (nuværende Skagerakvej). Mod nord og vest: ingen naturlig afgrænsning.				
Det har været svært at afgrænse området i ud fra luftfoto. Afgrænsningen er hovedsagelig foretaget på baggrund af interview sammenholdt med et gammelt billede. Afgrænsningen er dog noget usikker og området er muligvis større end det tjærepladsen var.				
Areal: ca. 5.400 m ² .				
<i>Kilder</i>				
/1/ har selv haft et skur på hjørnet af J. Fibigersgade og Skagerakvej, hvor der er blevet tjæret/tørret tov. Kilden kunne i første omgang ikke genkende skuret på det gamle billede, som er vedlagt, men efter lidt snakken var han ret sikker på at det var hans skur, som man kan ses i baggrunden. Dette stemmer dog ikke overens med billedets alder, da det skulle være fra 1931, og kilden først byggede sit skur i 1941. Fejlen formodes dog at være på angivelsen af billedets alder, og derfor menes billedets motiv at være kildens skur. Det oplyses af kilden, at der er brugt ca. 10 tønder tjære pr. år.				
/2/ bekræfter tjæreplads på området.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
1. Flyfoto : Ingen				
2. Interview : Del af matr. 124bch samt 124bdi Horne by, Hirtshals				
3. Naturlig afgrænsning : Del af matr. 124bch samt 124bdi Horne by, Hirtshals				
4. Billedmateriale : Del af matr. 124bch samt 124bdi Horne by, Hirtshals				

Lokalitetsnr.: 819-0735				
Lok. navn: Nedl. Tjæreplads (vodbinderi), Havnegade 22				
Adresse: Havnegade 22, 9850 Hirtshals				
Matr. nr.: 123u Horne By, Hirtshals				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Lager/kontor	Efter 1970	
2	SOM TJÆREPLADS:	Vodbinderi tjæreplads/tørreplads for tov	Ca. 1945	Ca. 1970
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1 <i>Rundering 1999</i> Bygningen fra 1945 bliver i dag brugt til lager og kontor. Den tidligere tjæreplads er i dag dækket af et garagelignende byggeri, formentlig til opbevaring af maskineri/udstyr. Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4011, Flj. 8, nr. 38); 1963 (318Z, nr. 660): Bygninger kan ses på luftfoto. <i>Naturlig afgrænsning</i> Området afgrænses mod øst af Sømandshjemmet (Havnegade 24), mod vest af Havnegade 18, mod nord af Havnegade og mod syd af baneskråningen. Afgrænsningen er lavet ud fra matrikelgrænse aftegnet på situationsplan fra 1942. Sammenfaldende med nuværende matrikelgrænse. Pladsens areal: Ca. 600 m². <i>Kilder</i> /1/ har medvirket ved tjæring og tørring af tov og tejnender på stedet i perioden 1945 til 1948. Der blev brugt ca. 10 tønder trækulstjære pr. år, og at der blev tjæret på pladsen frem til ca. 1970. Tjæring/tørring foregik udendørs, på bar jord. Tjæregryden kan, på situationsplan fra 1945, ses på vestsiden af huset /1/ /2/ kan huske at der blev tjæret på en plads ved siden af Sømandshjemmet. /3/ kan bekræfte at der har været tjæret ved vodbinderiet. <i>Byggesag</i> Byggetegning inkl. situationsplan viser placering af tjæregryde, 1945.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
5.	Flyfoto	:	Ingen	
6.	Interview	:	Del af matr. 123u Horne By, Hirtshals	
7.	Naturlig afgrænsning	:	Del af matr. 123u Horne By, Hirtshals	
8.	Byggesag	:	Del af matr. 123u Horne By, Hirtshals	

Lokalitetsnr.: 819-0736				
Lok. navn: Nedl. Tjæreplads (Vodbinderi), Havnegade 1				
Adresse: Havnegade 1, 9850 Hirtshals				
Matr. nr.: 123as Horne By, Hirtshals				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Pladsen omhandler kun en del af matriklen 123as Horne By, Hirtshals.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Forretning, lettere erhverv.	Efter 1963	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads, vodbinderi	1948	Efter 1963
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1 <i>Rundering 1999</i> Den oprindelige bygning eksisterer ikke mere, der er i dag et murstenshus på grunden. Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4011, Flj. 8, nr. 38); 1963 (318Z nr. 660) Vodbinderiets bygninger kan ses. <i>Naturlig afgrænsning</i> Det har ikke været muligt at foretage en naturlig afgrænsning, da den oprindelige bygning ikke eksisterer i dag, og grunden kun er en del af matriklen. Afgrænsningen er derfor foretaget i samarbejde med /1/, ud fra dels nuværende matrikelkort, dels oprindelig plantegning fra 9/3-1948. Areal: ca. 1300 m². <i>Kilder</i> /1/ har medvirket ved tjæring af tov/tejnender på pladsen fra 1948 til 1963. Tjæring/tørring foregik ifølge /1/ udendørs, bag bygningen (nordsiden). Forbruget af tjære var cirka 10 tønder trækulstjære pr. år. /2/ kunne bekræfte at der blev tjæret ved vodbinderiet. <i>Byggesag</i> Byggetegning inkl. situationsplan viser placering af tjæregryde 1948. <i>Bemærkning</i> Kilde 1 omtaler kun anvendelse af trækulstjære, men det er sandsynlig, at der også er blevet anvendt stenkulstjære /NIRAS.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
9. Flyfoto : Ingen				
10. Interview : Del af matr. 123as, Horne By, Hirtshals				
11. Naturlig afgrænsning : Ingen				
12. Byggesag : Del af matr. 123as Horne By, Hirtshals				

Lokalitetsnr.: 819-0737				
Lok. navn: Nedl. Tjæreplads (Vodbinderi), Vestkajen				
Adresse: Vestkajen 6B, 9850 Hirtshals				
Matr. nr.: 123ao Horne By, Hirtshals				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Hirtshals Kommune oplyser, at adressen er ændret fra Vestkajen 6 til Vestkajen 6B. Pladsen omhandler kun en del af matriklen 123ao Horne By, Hirtshals.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Industri/værksted	Ca. 1983	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads, vodbinderi	Ca. 1963	Ca. 1975
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1 <i>Rundering 1999</i> På matriklen ligger i dag flere bygninger, alle fungerer som værksted e.l. Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4011, Flj. 8, nr. 38); 1963 (318 Z, nr. 660): Vodbinderiets bygninger kan ses. <i>Naturlig afgrænsning</i> Ingen afgrænsning mulig ud fra flyfoto fra 1954 eller 1963. Afgrænsningen er foretaget ud fra den oprindelig plantegning fra 7/8-1963, dette svarer til de nuværende matrikelgrænser. Areal: ca. 900 m² <i>Kilder</i> /1/ var selv bygherre da vodbinderiet blev bygget, og startede virksomheden i 1963. Tjæregryden stod bag bygningen (mod syd-vest) og tørringen foregik også her, i fri luft. På byggetegning med situationsplan fra 1963 er placering af tjæregryde og tørreområde, påtegnet i samarbejde med /1/. /2/ bekræfter, at der er blevet tjæret ved vodbinderiet. <i>Byggesagen</i> Bekræfter, at der blev bygget et vodbinderi på matriklen i 1962.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved: 13. Flyfoto : Ingen 14. Interview : Del af matr. 123ao, Horne by, Hirtshals 15. Naturlig afgrænsning : Ingen 16. Byggesag : Del af matr. 123ao Horne By, Hirtshals				

Lokalitetsnr.: 819-0737				
Lok. navn: Nedl. Tjæreplads (Vodbinderi), Vestkajen				
Adresse: Vestkajen 6B, 9850 Hirtshals				
Matr. nr.: 123ao Horne By, Hirtshals				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Hirtshals Kommune oplyser, at adressen er ændret fra Vestkajen 6 til Vestkajen 6B. Pladsen omhandler kun en del af matriklen 123ao Horne By, Hirtshals.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Industri/værksted	Ca. 1983	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads, vodbinderi	Ca. 1963	Ca. 1975
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1 <i>Rundering 1999</i> På matriklen ligger i dag flere bygninger, alle fungerer som værksted e.l. Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4011, Flj. 8, nr. 38); 1963 (318 Z, nr. 660): Vodbinderiets bygninger kan ses. <i>Naturlig afgrænsning</i> Ingen afgrænsning mulig ud fra flyfoto fra 1954 eller 1963. Afgrænsningen er foretaget ud fra den oprindelig plantegning fra 7/8-1963, dette svarer til de nuværende matrikelgrænser. Areal: ca. 900 m² <i>Kilder</i> /1/ var selv bygherre da vodbinderiet blev bygget, og startede virksomheden i 1963. Tjæregryden stod bag bygningen (mod syd-vest) og tørringen foregik også her, i fri luft. På byggetegning med situationsplan fra 1963 er placering af tjæregryde og tørreområde, påtegnet i samarbejde med /1/. /2/ bekræfter, at der er blevet tjæret ved vodbinderiet. <i>Byggesagen</i> Bekræfter, at der blev bygget et vodbinderi på matriklen i 1962.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
	17. Flyfoto	:	Ingen	
	18. Interview	:	Del af matr. 123ao, Horne by, Hirtshals	
	19. Naturlig afgrænsning	:	Ingen	
	20. Byggesag	:	Del af matr. 123ao Horne By, Hirtshals	

Lokalitetsnr.: 819-0738				
Lok. navn: Nedl. Tjæreplads, Tornby Strand				
Adresse: Strandvejen 78, Tornby, 9850 Hirtshals				
Matr. nr.: 158 Sønder Tornby By, Tornby				
KOMMENTAR TIL KILDEMATERIALE				
Matriklen 158 Sønder Tornby By, Tornby findes ikke på matrikelkort, men det er matrikelnummer ifølge ejendomsoplysning C537.				
KORTLAGTE ANVENDELSER OG DRIFTSPERIODER				
	ANVENDELSE		DRIFTSPERIODE	
			FRA	TIL
1	NUVÆRENDE:	Bådehus for fladbåd	Efter 1945	
2	SOM TJÆREPLADS:	Tjæreplads/Tørreplads for Tov/Tejner	1111	1945
OPLYSNINGER FRA GENNEMGANG				
Ad. 1 <i>Rundering 1999</i> Pladsen er beliggende lige nord for et lille bindingsværkshus (Strandvejen 80), ca. 50 meter nord for strandvejen helt nede ved vandet. Der er i dag bygget et bådehus ovenpå den tidligere tjæreplads. Ad. 2 <i>Flyfoto</i> 1954 (S4011, Flj. 10, nr. 5). Tjærepladsen ophørte omkring 1945 og ses derfor ikke på luftfoto. <i>Naturlig afgrænsning</i> Der kan ikke fastsættes nogen naturlig afgrænsning. Derfor er området afgrænset ud fra det nuværende bådehus, som samtlige kilder oplyser er placeret der hvor tjærepladsen har været og har samme størrelse som tjærepladsen har haft. Området er valgt lidt større end bådehuset, for at være sikker på at få hele pladsen dækket. Areal: ca. 250 m². <i>Kilder</i> /1/ har som barn (efter 1945) leget på en afgrænset plads ved bindingsværkshuset på strandvejen. Pladsen var af nøjagtig samme størrelse som bådehuset i dag, og ville, iflg. kilden være "et naturligt sted at tjære garn", hvis der har foregået tjæring ved stranden. /2/ oplyser, at tjærepladsen var i brug frem til 1945, hvor den sidste fisker flyttede herfra og til Hirtshals. /3/ kunne bekræfte ovenstående. Kilden var dog ikke i stand til at udpege området mere specifikt, end at det lå "hvor bådehuset ligger i dag". <i>Bemærkning</i> Afgrænsningen af pladsen er noget usikker.				
SAMMENFATNING				
Tjæreplads bekræftet ved:				
21. Flyfoto : Ingen				
22. Interview : Strandvejen 78				
23. Naturlig afgrænsning : Ingen				